

Anul XVII. évi.

Arad, 1934. dec. hó 7

Nr. 49. szám

Primredactor — Főszerkesztő
Chefredacteur
REINHART
Jalese, ULA

MESERIASUL AZ IPAROS

DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA

Erdély és Bánság kis- és középipar-
sainak lapja. — Az Ipartestületek
Szövetsége, az aradi Iparos Unió, az
Ipari Szindikátusok, a Romániai Épi-
tómesterek Szövetsége és a Timisoara
Vendéglősök és Kávésok Ipartestülete
hivatalos lapja. Egyesülve a Timisoara
„Az Iparos”-sal és a „Fodrász Ujság”-
gal

„Tiszteld a tisztas
ipart!”

Desființarea taxei ad valorem în Capitală

Ne-am ocupat, în mai multe rânduri, de taxa
pusă de primăriile municipiilor, pe toate mărfuri-
le care intra și ies din orașe. Această taxă, pro-
fună nedreptă, stânjeneste pe negustori, scum-
pește viața și dă loc la nenumărate abuzuri.

Comercianții și industriașii, pe cari taxa ad-
valorem îi apasă cu deosebire, au făcut numeroa-
se intervenții pentru desființarea ei. Atât prin
Camera de Comerț, cât și prin celelalte organiza-
țiuni profesionale, au dovedit neajunsurile ace-
stui impozit pus pe industrie și comerț. Căci e știut,
plata unei taxe intră în socoteala prețului de cost,
așa că se reafrațe asupra consumatorilor.

De curând, Camera de comerț din București
a făcut a nouă intervenție cerând desființarea
taxei. A prezentat un memoriu, prin care arată că
această taxă, mică în aparență, ajunge foarte
mare, dacă se ține seama de câte ori se încasează
la una și aceeași marfă. A mai arătat ce prilej
de abuzuri dă ea și cât de stânjenită e viața co-
mercială a Capitalei, din cauza asta.

Intervenția a avut rezultatul urmărit. Pri-
măria municipiului s'a declarat dispusă să des-
ființeze taxa ad-valorem pe mărfurile cari intră
și ies din Capitală. Cum însă, în situația actuală,
primăria nu poate renunța la un venit anual de
cincizeci de milioane, a început să cerceteze cum
o poate înlocui cu o altă taxă, care în loc să apese
comerțul să fie încasată, în mod echitabil, dela
toți locuitorii Capitalei.

O nouă taxă comunală nu poate fi primită,
firește, cu plăcere de contribuabili. Totuși, dacă va
fi încasată după normele celorlalte taxe stabilite
după legea maximului, nu va da loc la atâtea abu-
zuri și atâtea șicane la câte dă loc taxa ad-va-
lorem. Căci, în situația actuală când „agenții din
gherete”, cari păzesc cu strâșnicie drumurile ce
duc în Capitală, nu există nici o normă de per-
cepere, taxarea se face dupe bunul plac al taxa-
torului iar negustorii sunt obligați, adeseori să
dea sume destul de rotundoare, fără ca ele să
meargă în tezaurul comunei.

Dupe câte suntem informați, nu se va renun-
ța la taxa ad-valorem și nu se va începe încasarea
nouvei taxe decât dela intrarea în vigoare a bu-
getului viitor.

Este de dorit, ca și primăriile celorlalte mu-
nicipii să desființeze odată această taxă cât mai
curând.

TERMINE DER LEIPZIGER FRÜHJAHRESMESSE 1935.

Die Leipziger Frühjahrsmesse 1935 findet
in der Zeit vom Sonntag, den 3. März bis
Sonntag, den 10. März, statt. Die Muster-
messe schliesst am Sonnabend, den 9.
März, mittags, während die Grosse Technische
Messe und Baumesse bis Sonntag, den 10. März,
abends, dauert. Die Textilmesse schliesst am 6.
März abends; die Bürobearbeitungsmesse „Jaegerhof”,
die Reichs-Möbelmesse und die Sportartikelmesse
werden bis einschliesslich 7. März, abends, durch-
geführt. Die Bugra-Maschinen-Messe dauert bis
einschliesslich 9. März, mittags. Die Sondermesse
für Photo, Optik, Kino, die bisher im Messhaus
„Turnhalle am Frankfurter Tor” abgehalten
wurde, wird in Zukunft im Rahmen der Grossen
Technischen Messe und Baumesse auf dem Aus-
stellungsgelände in Halle 12 stattfinden. Infolge-
dessen dauert die Sondermesse für Photo, Optik,
Kino vom 3. bis 10. März, abends.

Végérvényesen győzött Timisoara város iparossága fölött a háromtagu ellenzék

Miniszteri leirat érkezett, amely évekre visszamenőleg érvényteleníti a timisoarai ipar-
testületi közgyűlések jogérvényes határozatait.

Utolsó lejjig az iparos székházra táblázzák, amit az ipartestület a székháznak adott...

Kinek a tulajdona és kié legyen a jövőben a
timisoarai kisipari munkaadók szindikátusának
székháza? Jogában állott-e az ipartestületnek a
székházat éveken keresztül nagyobb összegekkel
támogatni? Ezek a kérdések foglalkoztatták már
hosszu hónapok óta a timisoarai iparosság közvé-
leményét. A kérdéseket évek előtt vetette föl az
ipartestület közgyűlésén egy mindössze három
tagból álló ellenzék. Az ügyben ismételtelen mentek
a feljelentések a minisztériumhoz, vizsgálat is
folyt, amely azonban mindig helybenhagyta az
iparos intézményeknél folyó rendet. A kisebbség-
ben maradt ellenzék azonban nem hagyta magát.
Tovább harcolt és sikerült az ügy iránt felke-
ltetnie nemcsak a mostani városi vezetőséget, hanem
a jelenlegi kormány figyelmét is. És — csodála-
tos, — az évek változásával úgy a város, mint az

ipari és kereskedelmi minisztérium ennek az ipar-
testületi ellenzéknek a felfogását tette magáévá.

KAVARODÁS A 300.000 LEJ KÖRÜL...

A harc egyik fázisa az volt, hogy a város nem
adta ki az ipartestületnek azt a háromszázezer
lejt, amelyet a városi adóhivatal az iparosoktól
ipartestületi illeték címén beszedett. Az ipartes-
tület a pénz visszatartása miatt a timisoarai re-
vizíós bizottságnál keresetet nyújtott be
és a revíziós bizottság ki is mondotta,
hogy ennek a pénznek a visszatartása jogtalan
volt, de a kiutalás ennek ellenére sem történt meg.
A háromszázezer lej hiánya válságba juttatta az
iparos intézményeket, amelyek már harmadik hó-
napja nem tudják tisztviselőiket fizetni és ame-
lyeknek pénztári készlete a napokban mindössze
tizennyolc lej volt.

Timisoara város protektorátusa alá kerül a „megbizhatatlan” timisoarai ipartestület

Most érkezett meg a timisoarai városháza-
ra az ipari és kereskedelmi minisztériumnak
november 10.-én kelt 70. 898. számú leirata, amely
nagy meglepetést váltott ki az ipartestületnél
és a kisiparosok szindikátusánál. A leirat ugyan-
is az ipartestületi ellenzék teljes győzelmét je-
lentli.

Az ipartestület eddig évenként rendszeres költ-
ségvetésbe felvett támogatásban részesítette az
iparosok székházát és ez a támogatás az évek
során elérte a 4. 528. 903 lejt. A kisiparosok szin-
dikátusának eddigi támogatása a székház-részére
884.084 lej.

A miniszteri rendelet kimondja, hogy eze-
ket az összegeket visszamenőleg sem enge-
délyezi és elrendeli ezeknek visszakövetelését.

Az összeg biztosítására a miniszteri rendelet úgy
intézkedik, hogy ezeket az összegeket a székház-
ra be kell kebeleznii. Tekintettel arra, hogy az
ipartestület illetékei a leirat szerint azért maga-
sak, mivel az ipartestület a székház pénzügyi tá-
mogatását is ezekből fedezi, a miniszter elren-
deli, hogy — mivel többé ilyen szubvenció az ipar-
testület részéről nem szerepelhet —

az illetéket haladéktalanul szállítsák le.
Elrendeli a miniszter azt is, hogy

a város — mint iparhatóság — az ipartestü-
letnél ellenőrzést gyakoroljon.

A városi iparhatóság részéről a rendelet értelmé-
ben állandó biztos ellenőrző az ipartestület bevé-
teleit és kiadásait. Ezenkívül a város hites köny-
velőt is küld ki az ipartestülethez.

Ennek a két tisztviselőnek a díjazását az
ipartestület köteles a városnak megfizetni.

Végül elrendeli a miniszter, hogy
a város a bíróságtól kérje az iparosok szék-

házának vagyoni zárlat alá rendelését.

Megjegyzni a miniszteri leirat azt is, hogy hat hó-
napon belül rendezni kell az iparosok székházának
tulajdonjogát, olyképen, hogy

a telekkönyvben, mint tulajdonos az összipa-
rosság szerepeljen.

Az iparos intézmények — ipartestület, ipari
munkaadók szindikátusa, iparosok székháza —
még nem határoztak, hogy a miniszteri leirattal
szemben milyen álláspontot foglalnak el. Ismétlik
most is a már sokszor tett kijelentésüket, hogy

az ipari székház a rajta levő terhek kifizetése
után amúgy is az össziparosság tulajdonába
ment volna át.

Az ipartestület különben, mint már megírtuk, de-
cember 9.-ére rendkívüli közgyűlést hívott össze.
Bizonyos, hogy ezen a közgyűlésen, amely foglal-
kozni fog a miniszteri leirattal is, igen heves vita
várható.

ELHALASZTOTTAK A MUNKAKAMARAI VÁLASZTÁSOKAT.

A munkügyi minisztérium közli, hogy a
munkakamarai választásokat az egész ország ter-
ületén bizonytalan időre elhalasztották.

A MUNKASZÖVETSÉGEK ÉS KERESKEDELMi MINISZTERNEK JOVA KELL HAGYANIA.

Az ipari és kereskedelmi minisztérium azok-
nak a vállalatoknak, amelyek tömegesen el akar-
ják bocsátani munkásaikat, nyereanyaghány-
nyal indokolta lépésüket, tudomására hozta, hogy
kötelesek ezt előzetesen a miniszter tudomá-
sára hozni. Ellenkező esetben a miniszter
kénytelen lesz megtorló intézkedésekhez folya-
modni.

IPAROSKÁTE

Ebben a rovatban minden előfizetőnknek szakszerű feleletet nyújtunk bármely szakmára vonatkozó közérdekű kérdésekre.

KÉRDÉS: Kisipari üzemekben az előírt 7 munkás számában maga a mester is be foglaltatik? Abban az esetben is, hogy a főt illető mester a műhelyi munkában nem vesz részt?

FELELET: A törvény előírása szerint kisiparos az, aki valamely szakmai iparosszervezethez, illetve az ipartestületnek tagja és üzemében hat munkánál többet nem foglalkoztat. Az ön kérdésében szereplő hét munkás számában maga a mester is be foglaltatik, tekintet nélkül arra, hogy az illető mester részt vesz-e a műhelyi munkában, vagy sem.

KÉRDÉS: Tanoncok, napszamosok és irodai alkalmazottak nem képeznek kivételt?

FELELET: A szakmunkásokon kívül a napszamosok és irodai alkalmazottak is benne foglaltatnak ebben a számban, mert a törvény valamennyit alkalmazottnak minősíti. Kivételt ez alól csak a tanoncok képeznek.

KÉRDÉS: Ez a 7-es létszám évi átlagban, vagy esetről-esetre értendő? T. i. a munka mennyisége változó, egyszer több, másszor kevesebb, amihez képest a munkaerő alkalmazása is változó.

FELELET: Ha a kisiparos alkalmazottainak száma csak egyetlen esetben is meghaladja a 6 személyt, illetve a mesterrel együtt a 7-et, már nem tekintett kisiparosnak, tehát forgalmiadó stb. köteles.

KÉRDÉS: Köteles-e a kisiparos cotoros (szedvényes) könyvet használni és kell-e 100 lejen aluli összegről is bélyeges számlát adni?

FELELET: Folyó év november 1-től kezdődően mindenféle üzem köteles cotorral (szedvényes) ellátott számlakönyvet használni. Számlát azonban csak viszonteladónak köteles minden esetben kiállítani, magánfeleknek, illetve vevőknek csak azok kérésére köteles számlát adni. Mindennemű számla bélyegköteles és pedig kettős számlabélyegre, melynek egyik fele a számlára ragasztandó, a másik fele a könyvben marad a szedvényen. A 100 lejen aluli összegek bélyegmentesek.

KÉRDÉS: Köteles-e a kisiparos minden befolyt pénzről, vagy értékről, — tekintet nélkül ennek mennyiségére, — bélyeges nyugtát adni?

FELELET: Pénzek, vagy értékek átvételének nyugtázása nem kötelező.

KÉRDÉS: Pénz vételének nyugtázása értesítés, illetve levél formájában bélyegmentes-e?

FELELET: Pénzek, vagy értékek vételének nyugtázása értesítés, illetve levél formájában is eszközölhető és ilyen formában bélyegmentes.

KÉRDÉS: Külföldről, a kontingentált árucikkekkel, mint „minta érték nélkül” jöhet-e be szabadon, illetve engedély nélkül mintaküldemény?

FELELET: Kontingentált árucikkekkel mintázott érték nélküli küldemény csak azon esetben jöhet be az országba engedély nélkül, ha a küldemény szigorúan véve csak minta és annak kereskedelmi értéke nincsen, illetve az fel nem használható.

VALÓOK.

- Hallom változ.
- Igen.
- Miért?
- Mert a férjem hazudott.
- És mit hazudott?
- Azt mondta, hogy két napra elutazik.
- Ez egy valóok?
- Igen, mert még aznap haza jött.
- Na és?
- Rajtakapott.

Forgalmi adót akarnak fizettetni a timisoarai husiparosokkal

Nagy meglepetést keltett a hentesek és mészárosok között a timisoarai pénzügyigazgatóságnak az a rendelete, hogy

forgalmi adó fizetésére kívánja őket kötelezni és ezt visszaható erővel szándékozik alkalmazni.

A hentesek és mészárosok szakcsoportha Olariu Péter elnökletével ülést tartott, amelyen elha-

tározta, hogy ebben az ügyben küldöttséget nameszt a pénzügyigazgatósághoz és hivatkozik arra, hogy

miként más kisiparosok, a husiparosok is mentesek a forgalmi adó fizetése alól.

Amennyiben a küldöttség nem érne el eredményt, úgy haladéktalanul a miniszterhez fordulnak.

Meleg ünnepség keretében avatták fel a legfiatalabb erdélyi iparos kulturházat

Vasárnap ment végbe a nyaradászeredei Iparos Polgári Kör új székházának ünnepélyes felavatása. Ez az egyesület 35 év óta működik Nyaradászeredei és kitartó munkássága eredményezte a szép iparos kulturház létrejöttét is.

A vasárnapi felavató ünnepségen az új kulturház terme zsúfolásig megtelt ünnepelő közönséggel. A vegyes dalárda által előadott királyhimnusz után dr. Dósa László, az iparoskör elnöke üdvözölte beszédében a megjelent vendégeket. Asztali Molován László az egyesület jegyzője ismertette az iparegyesület történetét. Mint ennek az iparos intézménynek egyik kezdeményezőjét és alapítóját kiemelte főnig Károly marosvásárhelyi fodrászmester, továbbá dr. Lőte Lajos helyi orvos nevét, mint akik több éven át támogatták az egyesületet és annak felvirágoztatásában is nagy szerepük volt.

A református egyház nevében Kolozsváry József esperes, a katolikus egyház nevében dr. Szoboszlai László v. képviselő, a görögkatolikus egyház nevében Oltean János lelkész, míg az ar. hitközség nevében dr. Lőte Jenő ügyvéd mondott üdvözlőt. De elhozták üdvözlőiket a hivatalos testületek és társadalmi egyesületek is. A községi tanács nevében dr. Csinády primár, a szovátai iparosegyesület nevében Balogh Mihály üdvözölte az ünnepelő egyesületet. Az urikaszinó nevében dr. Péterfy elnök, a Bocskay Dalkör nevében Fábán igazgató tolmácsolták üdvözlőiket. Végül dr. Dósa László elnök mondott köszönetet az elhangzott beszédért.

Az üdvözlők elhangzása után gazdag tartalmu szórakoztató műsor következett, melyen Török Imre konferált szép sikerrel.

Az új iparos kulturház létrehozásában az Urszuly testvéreknek is nagy részük van.

Várakozáson felül sikerült a targumuresi iparkamara mintavására

Lepadatu miniszter is megtekintette a székelyföldi ipar impozáns seregszemléjét.

Maros, Csik, Udvarhely és Háromszék megyék ipara újra beszédes bizonyítékát adta életrevalóságának

A targumuresi iparkamara által rendezett kiállítás-vásárnak december 2-án délelőtt 10 órakor volt az ünnepélyes megnyitása. Capraceanu Meilinte iparkamarai interimár elnök nyitotta meg és megnyitó szavaiban a romániai ipar fejlettségére mutatott rá, melynek ez a mostani kiállítás egyik legbeszédesebb és legmeggyőzőbb bizonyítéka.

A közönség már a megnyitás előtt szorongásig megtöltötte az iparmúzeum minden zugát és a tömegnek ez az áruválasztási ösztönzése egészen az esti órákig tartott. A kiállítástól bátran állíthatjuk, hogy várakozáson felül sikerült, úgy a kiállítás anyagát, mint a kiállítókat számát tekintve. Kár, hogy az iparmúzeum termei nem tudták befogadni a kiállítókat mindegyikét s emiatt az iparkamara épületébe kellett áthelyezni a kiállítókat egy részét és pedig a csiki, udvarhelyi és háromszéki csoportokat.

Délután 4 órakor Lepadatu miniszter is látogatást tett a kiállításon. Az iparmúzeum előcsarnokában Vlăscă György üdvözölte az iparoság nevében a minisztert és arra kérte, hogy az iparmúzeumot, melynek jogi hovatartozását pro és kontra vitatják, adják át az iparkamarának, hogy a jövőben az rendelkezéssékké föltöltesse az iparoság érdekeinek megfelelően. A miniszter válaszában ígéretet tett, hogy a kérés kedvező elintézését elő fogja segíteni.

A kiállítókat közül helyszűke miatt ezúttal csak egyes iparosokat említi meg. Várady Arpad építész sokszínű, „Terrovarit” vakolatára leszünk figyelmesek és egy táblára, melyen a rajz mellett ez áll: 3 szobás, komfortos modern ház „Terrovarit” vakolattal 285 ezer lej kúlcsoh. Ennek a szomszédságában Căismădia István fémipa-

ri cikkei, bútorkészítései. Felméri Rudolf választékos kollekciója lőszerszármok, táskák, ridikülök és sportcikkekből. Joanovita László cserépkályhái közül az ornament-fazonu, modern diszkályhái általános tetszéssel találkoznak. Szomszédja Mézáros Pál acélrugós ágybetétekből, összecsuksuható sodronyágakból és duplafonásu sodrony láb-törőkből, állított ki gazdag gyűjteményt. Vlăscă György tűzfecskendője, fogászati gépei és patent főzőkályhakarikái érdemelnek említést. Walsz borondós választékos izléssel készített, rediküljű és utazó felszerelések mellett keltanak feltűnést. Jeremiás Sándor praktikus „kályhapótló”-ja 70%-os megtakarítást jelent a tüzelőanyagban.

Az asztalosipar külön termet foglalt le magának. Krusz Béla műasztalos diógyökekből készült kombinált hálója (studio) a bútorkészítésben is feltűnést keltett. Timár Béla fiatal kezdő műasztalosnak diófa intárziós ebédlőjét veszik körül sokan. Fülöp Albert műasztalosnak ugynevezett intárziója, faberakások 3 képe páratlanul áll a kiállításon. Elek János műasztalosnak pedig patent-tálcaszeletek szanatóriumok és vendéglők részére ajánlható. Jólé Izák modern stílusú, görbesarkos diófafejjel kombinált hálója a legsikerültebb darabok közül való. Az emeleti feljáró előtt Domahidy Györgyné helyi mézeskalács készítőnek finom süteményekkel gazdagon megrakott sátra állítja meg a közönséget.

PIKANS AKTA.

Kivonat egy kórházi jelentésből:
Az ápolónők ma szabályszerűen fürdtek.
Látta: A főorvos.

„Az Iparos” törvénytárgyú szemináriumából.

Milyen törvényes előírások érvényesek a veszélyes ipari üzemekre?

Milyen általános előírásokat kell betartaniuk a veszélyes üzemek tulajdonosainak? Hogyan függesztendők ki a plakátok és hirdetések, amelyeket a társadalombiztosító ad ki? A társadalombiztosító kiküldött inspektorának szerepe, jogai és a jegyzőkönyv amit a veszélyes üzemekben felvesznek.

A törvény nem tudása nem mentesít sem a bűnügyi, sem a polgári felelősség alól...

Írta: KELE SÁNDOR dr.

Második közlemény.

Az Iparos-ban megjelent előző cikkben a joggyakorlatban közöltekre való hivatkozással összefoglaltuk mindazt, amit a munkaadónak és a munkásnak a balesetek tekintetében tudniuk kell.

A berlini törvényszék előtt történt meg az, hogy egy hónapi fogházzal sújtottak két asszonyt, akik egy rendelet rendelkezéseit nem tartották be. Az asszonyok azzal védekeztek, hogy

nem volt tudomásuk a törvényes rendelkezésekről.

A bíróság azonban azzal az elvi kijelentéssel, hogy a törvény nem ismerése nem mentesít, meghozta a fenti súlyos ítéletet. Az ítéletet a bíróság többek között azzal is indokolta, hogy ma nemcsak a szakasztó, hanem minden lap hozza a fontosabb intézkedéseket, amelyeket a törvényhozó megállapít. A vádlottaknak, akik szakmunkát végeztek,

a saját mesterségükben előforduló változásokról és intézkedésekről tudniuk kell; mert nem is lehetnek másként jó szakmunkások.

Ezen indok alapján a büntetés kiszabásánál a rendelet nem tudása nem vehető figyelembe.

Ne hibáztassák tehát iparos olvasóink se lapunkat, sem annak cikkíróit, ha egyes fontosabb

iparos érdekű törvény bizonyos rendelkezéseinek alkalmazására különböző példák kapcsán ismételtén-visszatérünk. Tesszük ezt azért, mert az a célunk, hogy

szakajásunk olvasóinak alapos tájékozódására adjunk alkalmat az őket érintő törvények labirintusában.

Előző cikkünk főelve és alapja az volt, hogy baleset előállhat a munkás gondatlan és vétke magatartásából, a munkaadó vétke gondatlan magatartásából és végül mindkét fél vétkessége nélkül magának a munkaeszköznek (gépnek) veszélyes voltából. Eszerint állapítottuk meg a balesetek két nagy csoportját. Az alanyi vétkességet, mikor a személy ténykedéséből, vagy mulasztásából áll elő a baleset és a tárgy veszélyes volta esetén a tárgyi vétkességet. Ennek kapcsán rámutattunk arra, hogy az alanyi vétkességnél nemcsak a vétke személy mulasztása vagy nem tevése miatt állhat elő baleset, illetve ezen az alapon a felelősség, hanem mert emellett vannak olyan jogi szabályok, amelyek figyelembe nem vétele magában is vétkességet, vagy mulasztást jelent. Ennek következménye, hogy az illető ellen a vonatkozó jogszabályok megsértése folytán áll meg a felelősség elve.

Nincs mindenre paragrafus, de mindig és mindenért a munkaadó felel...

Ezek a szabályok az egészségügyi, ipari, társadalombiztosítási törvényekben és az egyes iparokról szóló külön intézkedő törvényekben vannak meghatározva.

Ennek kapcsán megkezdjük azoknak az intézkedéseknek ismertetését, amelyeket az új társadalombiztosító törvény az ipari balesetekkel kapcsolatban a balesetek megelőzése és csökkentése céljából előír. Ezek az intézkedések úgy a mulasztásból előálló balesetekre, mint a tárgyi balesetekre egyformán alkalmazhatók. Az ugyan is, hogy egy baleset alanyi vagy tárgyi baleset, az üzem természetének megfelelőleg bíró mérlegelés dolga. A technika haladása folytán olyan üzemek, amelyekben eddig nem használtak gépeket, a gép alkalmazása által máról-holnapra veszélyes üzemekké válhatnak. Ha tehát a tulajdonos üzemében új munkaeszközöket alkalmaz, mérlegelnie kell, hogy a kiadott szabályok mellett vajjon az új munkaeszköz nem változtatja-e meg az üzem természetét. Ebben az esetben akkor is, ha nincsenek erre vonatkozó törvényes intézkedések, a vállalkozó iparosnak a maga szaktudása alapján minden törvényes beavatkozás nélkül is meg kell tennie azokat a védő intézkedéseket, amelyeket szükségesnek lát a munkások testi épségének megvédése végett. Ha egy ily üzemnél baleset mérülne fel, nem védekezhetik a vállalkozó iparos azzal, hogy nincsenek erre vonatkozó törvényes szabályok. A törvényes szabályok is a gyakorlati esetek kapcsán keletkeznek és ha az ilyen üzemben nem történt meg a kellő védekezés a baleset ellen, az illetékes hatóság szakértők útján azt megállapítja és a felelősséget az

üzem tulajdonosára hárítja. Az, hogy egy üzemre balesetek előfordulását elhárító rendelkezés nincs vagy a meglevők nem minden tekintetben kimerítők, nem mentesíti a vállalkozó iparost, hogy ne tegyen meg mindent arra, hogy üzemé természetének megfelelőleg a balesetek elkerülhetők és csökkenthetők legyenek. Itt az az elv, hogy a szakiparosnak törvényes szabályok nélkül is ismernie kell üzemének természetét és tudnia kell, hogy az üzemben mit szabad és mit nem szabad tenni, hogy baleset lehetőleg ne forduljon elő.

A BALESETBIZTOSÍTÓ IS KÁRTALANÍTHATJA MAGÁT...

A társadalombiztosító törvény 112-ik szakasza a következőket foglalja magában:

Ha a baleset azért történt, mert a tulajdonos nem alkalmazta az előírt balesetelhárító óvintézkedéseket, amelyeket előzőleg tudomására hoztak, vagy a balesetet 3-ik személyi hibája okozta, a biztosítottnak a biztosított utódjainak, valamint a balesetbiztosító pénztárnak kártérítési joga van a vétke üzemtulajdonossal szemben, amelyet rendes bíról uton érvényesíthet. A balesetbiztosító pénztár tehát a vétkekel szemben szintén jogosult magát kártalanítani.

A balesetbiztosító fizet tehát annak a részre, aki baleset folytán sérülést szenved vagy annak jogutódjait kártalanítja. Ez azonban nem jelenti azt, hogyha valamely ügyben a vétkesség egy személyé, úgy azzal szemben a balesetbiztosító pénztárnak nincs visszakereseti joga. Ezt a pénztár a rendes bíróság előtt érvényesítheti. Megteheti azonban ezt a balesetet szenvedett is, mert

a balesetbiztosító által a balesetért megállapított összeg nem mindig, sőt legtöbb esetben alig pótolja azt a kárt, amelyet a baleset okozott.

Mint megírtuk, a társadalombiztosító törvény 113-ik szakaszának előírása alapján a társadalombiztosító központi tanácsa a munkaügyi minisztérium jóváhagyása mellett megállapította azokat a szabályokat, amelyek a legfontosabb vállalatokra a fenti értelemben balesetelhárító intézkedéseket tartalmaznak. Ezek az intézkedések a Hivatalos Lap idei évfolyamának 133-ik számában jelentek meg. Az itt közölt intézkedéseknek a részét, amely a gőzkazánokkal és szivattyúkkal működő vállalatokra vonatkozik, múlt számában közölte Az Iparos. Alábbiakban az általános szabályok ismertetését adjuk, amelyek minden vállalatra kötelezők.

Általános elvek, amelyek minden vállalattal szemben fennállanak.

Mindazon vállalatok tulajdonosai, akik a társadalombiztosító törvény rendelkezései alá esnek, kötelesek ismerni a balesetekre vonatkozó szabályokat és kellő időben intézkedni, hogy a balesetek megakadályoztassanak, illetve azok száma csökkentessék.

Ezen elvi szabályok a következők:

a.) A társadalombiztosító törvényben megállapított szabályok, amelyek a balesetekre vonatkoznak.

b.) A társadalombiztosító központi tanácsa által történt előírások.

c.) A használt gépek, anyagok és szerkezetek jellemző technikai használati módja.

Bármilyen ipari és kereskedelmi vállalat, vagy bármilyen kitermelési vállalat köteles legalább azon intézkedéseket megtenni, amelyek a vállalat általános vagy különös működésének megfelelnek.

A vállalatok által eszközölt ilyen intézkedések mellett a társadalombiztosító pénztár technikai inspektorai által adott utasításokat is alkalmazni kell. Az inspektor a vonatkozó utasításokat jegyzőkönyvbe foglalja.

Ez ellen a jegyzőkönyv ellen 30 nap alatt van kifogásoláshoz helye a jegyzőkönyv keltétől számítva a Társadalombiztosító Központi Bizottságához. Azok a határozatok, amelyeket ez a forum hoz, a munkaadóra kötelezők.

Minden vállalat a körülményekhez képest egy vagy két személyt jelöl ki, akik a vállalatnál vállalt munkájuk mellett még a következő feladattal látandók el:

Hogy mindazon intézkedések, amelyek a fentiekre vonatkozólag elő vannak írva, be legyenek tartva. Hivatásuk, hogy figyelmeztessék a munkásokat, hogy milyen veszélyeknek vannak kitéve. Utasításokat kell adniuk, hogy miként kell védekezniük ezek ellen a veszélyek ellen. Kötelesek megadni az összes felvilágosításokat a társadalombiztosító központi ellenőrző közegeinek.

Kötelesek egy azamozott és pecsételt regisztert tartani, amelyben az összes balesetek, tekintet nélkül azok súlyos, vagy enyhébb voltára, bevezetendők. Ebben nyomának kell lennie annak, hogy mikor és milyen körülmények között történt a baleset és hova küldték a sérültet ápolás végett. Ebben említendő meg az is, hogy az első segélyt milyen módon nyújtották. Ebbe a könyvbe fogják az ellenőrző inspektorok a végzett nyomozás, illetve ellenőrzés eredményét beírni. Az első inspekciónál alkalmazva ezt a könyvet szabályszerűen hitelesítenni kell és ennek megtörténtéről az inspektor jegyzőkönyvet vezet fel.

A fentemlített egy vagy két kijelölt személynek a balesetek megelőzése végett összes előírásokat, valamint a központi társadalombiztosító által kiküldött ellenőrző szervek jegyzőkönyvét meg kell őrizniük. Kötelesek kitölteni a balesetek bejelentéséről szóló formulárakat az összes adatokkal és az illetékes balesetpénztárhoz azt beküldeni.

Kiseb üzemekben ezt maga a tulajdonos végezheti.

A tulajdonos köteles üzemében a forgalomban levő illusztrált plakátokat, vagy megfelelő hír-

a plakátok és hirdetések arra való, hogy felhívják a munkás figyelmét a balesetek veszélyeire és azok következményeire.

Ezek a plakátok, hirdetések, illusztrált felhívások időnként más és más helyre teendők az üzemből és időnként újakkal cserélendők ki, nehogy a munkások előtt megszokottá váljanak és így figyelmüket elkerüljék.

detményeket kifüggeszteni, amelyeket a társadalombiztosító központja fog megszerkesztetni. Ezek

Ezek az általános intézkedések az ipari vállalatokra mint általános elvek.

(Folytatása következik) az re

SZÁMLABELYEG VAGY INGÓ TÁRGYAN ELADÁSA UTANI ILLETEK.

A cernaui törvénysszak érdekelt elvi döntése.

Igen érdekes és a mindennapi életben nagy jelentőségű illeték-esetben döntött a cernaui törvénysszak. Tudott dolog, hogy az ingó dolgok adásvétele után az illetéktörvény 15.-ik szakaszának 8. pontja szerint 1.4 százalék illetéket kell fizetni. Az is tudott dolog, hogy az illetéktörvény 14. szakaszának 13. pontja szerint a kereskedő által fakturák után 0.2 százalékot kell fizetni. Ha azonban a kereskedők egymás között kötelezetket kötnek, a pénzügyi hatóságok ezen kötelezetek után a rendes ingó illetéket igényelik.

A cernaui törvénysszak megállapította, hogy a konkrét esetben egy erdőkitermelési vállalat egy kereskedőnek adott el nagyobb mennyiségű kitermelt fát, anélkül azonban, hogy ezzel az eladással magát az erdőkitermelést likvidálta volna. Minthogy pedig az ingó-illeték alá eső jogügyletek felsorolásában külön meg vannak említve a likvidálás útján való átruházások, valamint a tulajdoni részek átruházásának az esetei, helyek következtetésével arra a megállapításra jut, hogy a konkrét eladás az erdőkitermelő vállalat folyó üzletei közé tartozik és így az után

nem az 1.4 százalék illetéket kell fizetni, hanem a törvény által előírt számlabélyeg az eladott áruért kiállított fakturák alapján.

VADASZSORS.

Lúke ur vasárnap reggel vadászniak öltözik, puskat akaszt a vállára és éppen ki akar lépni az ajtón, amikor utána szól a felesége:

— Mór, löjjél egy fácánt.

— Nem lehet, — feleli Lúke ur, — azt most nagyon drága.

FENYEGETŐ HIREK AZ UZSORATÖRVÉNY FELTÁMASZTÁSÁRÓL.

A külföldi árubehozatal jóformán teljesen szűnhet, ami egyre jobban érezteti hatását a piacra. Az egyes importcikkek ára lényegesen emelkedett, de a minisztérium nem hajlandó elismerni, hogy ez az emelkedés az új importrendszer egyik következménye, hanem azt a spekulációnak tulajdonítja.

A minisztérium ezért

az uzoratorvény újabb alkalmazását határozta el és utasította a kereskedelmi fellépéseket, hogy ezt hezzák az érdekelt iparosok és kereskedők tudomására.

Az árellenőrző vizsgálat csak az első lépés, amelyet a minisztérium elhatározott és ha ennek nem lesz meg a kívánt fogantatja, akkor ismét kezdődik a bírságolás.

A nagyobb kereskedelmi városokban

ezek az árellenőrző vizsgálatok már meg is kezdődtek.

Az érdekelt körében nagy az elkeseredés, hogy a kormány olyan intézkedéseket akar visszaállítani, amelyek a múltban is csak felesleges zaklatásra és visszaélésekre adtak alkalmat.

Hír szerint a kereskedelmi kamarák és a kereskedelmi érdektörvények mozgalmat indítanak az uzoratorvény feltámasztásai kísérlete ellen.

ELŐRELÁTÓ.

A skót házaspár nászuton van. Egy cukorkalélet előtt mennek el, a férfi vesz egy tábla csokoládét, felbontja, felét odaadja az asszonynak, a másik felét visszacsomagolja és így szól:

— Jó lesz a gyerekeknek.

Bucurestiben megszüntetik a taxa ad valorem címen a kereskedő és iparos társadalomra nehezedő súlyos terhet

A város egész polgárságától fogják behajtani más címen a taxa ad valorem évenkénti ötven millióját

Több ezer foglalkoztunk már a bejövő és ki-menő áruk után Bucurestiben fizetendő advalorem taxák kivételének ügyével.

A kereskedők és iparosok, akiket súlyosan érint a taxa ad valorem, egész sorozat mozgalmat indítottak a súlyos terhel megszüntetése érdekében. Történt ez természetesen a fogyasztóköröség érdekében is, mert mindennemű taxa az áru drágításához vezet, amit végeredményben a fogyasztóknak kell megfizetni.

A bucuresti iparkamara legutóbb is közben-járt ezeknek a taxáknak törlesztésért. Kimutatta az ügyben írt feliratában, hogy ez a látszólag kicsiny taxa milyen hatalmas összegre rug, ha tekintetbe vesszük, hány ezer alkalmaznak.

A közbenjárásuk meg is volt a kívánt eredményre. A főváros polgármesteri hivatala hajlandónak mutatkozott ennek a taxának törlesztésére. Mivel azonban a jelenlegi viszonyok között a vá-

ros nem mondhat le ilyen jelentős jövedelemről, amely évenként meghaladja az ötvenmillió lejt, tanulmányozni kezíték a kérdést, hogy milyen módon helyettesíthetnek más illetékekkel, amely a helyett, hogy nehezen az ipar és kereskedelem helyzetét, a főváros egész lakosságára egyenlően volna kiroható.

Bizonyos, hogy a Bucuresti lakossága nem fogja örömmel venni, ha új illetékeket rónak ki rájuk, de az is bizonyos, hogy a rengeteg papasz, ami az igazságtalan és pontatlan illeték-kivetések ellen a múltban fölmerült, ezzel az intézkedéssel egy csapásra orvosolódik.

Ertesülésünk szerint a taxa ad valorem törlesztését és az új illetékek bevezetését az új költségvetéssel egyidejűleg vezeték be. A saóp példát remélhetőleg rövidesen követik az ország többi városai is.

Uj kenyérszabályrendelet Brailában

Leszállította a városi tanács a kenyérárakat, megszabta, hogy milyen típusok süthetők és az uzoratorvénnyel fenyegeti az ellenszegülő pékeket.

Braila városa legutóbb tartott bizottsági ülésén foglalkozott a liszt és kenyér árának kérdésével és revízió alá vette az eddigi kenyér és lisztárakat.

A városi Bizottság a tárgyalás alapján elhatározta, hogy egy lejjel kilógrammonként leszállítja a kenyér árát. Ilyenformán a luxuskenyér árát kilógrammonként 7 lejben, az elsőrendű kenyérét 6 lejben, míg a másodrendűt 5 lejben állapította meg.

A könnyebb ellenőrzés kedvéért a luxus és elsőrendű kenyéret hosszukág (franzéla) formában, míg a másodrendűt kerek formában kell sütni. A minimális súlynak 800 grammnak kell lennie a törvényesen megengedett hiány beszámításával.

A kenyéret csak tiszta búzalisztból szabad készíteni. Tilos bármilyen idegen anyagok hozzáadása.

Kimondotta még ez a városi rendelet, hogy a pékek más minőségű kenyéret nem gyárthatnak, ami azt jelenti, hogy Brailában tilos lesz a különböző luxuskenyerek sütése.

A kenyér után fizetendő községi taxákat a pékek viselik,

míg a kenyér eladásával kizárólag a sütődék foglalkozhatnak, de azok is csak reggel 5 óra után.

A rendelet ellen vétő sütőiparosok műhelyeik lezárásával és kenyérkészleteik elkobzásával büntetettnek. Ezenkívül a spekuláció letöréséről szóló törvényt is alkalmazzák rájuk.

BANCNOTA.

Cunoașcutul miliardar american Carnegie nimeri intr-o biserică a Negrilor. La sfârșitul slujbei religioase se făcu o colecție. Carnegie pușe o bancnotă de o sută de dolari pe farfurie. La urmă aceluia fu înmănată preotului, care pe adresă ordinațieiilor cu următoarele cuvinte:

— Fratilor. Dumnezeu e milostiv și noi, colecția a adus patru dolari. Dacă însă bancnotă pe care a dat-o bătrânul ală de culo, tu barba cărunță, nu e falsă, atunci înseamnă că avem o sută patru dolari. In ganunchi, fratilor, și să na rugăm Domnului că bancnotă să fie veritabilă!

INFORMACIO.

— Mondă, kérélek, képeának tartod te ezt a Pollacsekát, hogy valakit becsapjon?

— Ki van árva.

— Miből következteted ezt?

— Mert még a saját apja se hisz neki.

MEGBEHATATLAN ÁRA.

— Hiába, kérélek, nem lehet a nőkben bízni.

— Miért?

— A napokban feladtam egy házassági ajánlatot és az első, aki válaszolt rá, a menyasszonyom volt.

Karácsonyra dupla öröme lesz, izléses, modern, olcsó áraink mellett

minden vevő már most értékes ajándékot kap.

M. FISCHER

üveg és porcellán nagyáruház ARAD, Fehér Kereszt épületében. Telefon 379.

KÉPKERETEZÉSEK GYÁRI ÁRON!

Mit produkált Bécsben „a felszabadult kézműipar?”

Megjegyzések az osztrák muzeumban rendezett kézműipari kiállításához.

Ez év nyarán megemlékezett Az Iparos arról a nagyszabású mozgalomról, amely Ausztriában, illetve Bécsben a kézműipar feltámasztása érdekében megindult. Kérdtük akkor, hogy ennek a mozgalomnak Hoffmann József tanár, a híres műipari tervező áll az élén, aki annak idején a „Wiener Werkstätte” néven világhírűvé vált műipari vállalatot vezette. Ebben a Wiener Werkstätte-ben az iparcikkek művészi megtervezésénél és a művészi terv kivitelezésénél nemes harmóniában talált egymásra a művész és az iparos.

A napokban nyílt meg Bécsben az ottani osztrák muzeumban a kézműipari kiállítás. A kiállítást „a felszabadult ipar” jelmondat alatt az osztrák ipartestületek szövetsége rendezi és januárig marad az nyitva. Hogy a kiállítás elé nemcsak a nagyközönség, hanem a szakörök is milyen nagy várakozással és érdeklődéssel tekintenek, igazolja, hogy több külföldi állam utazási kedvezményt ad azoknak, akik ezt a kiállítást meg akarják tekinteni. A bécsi kiállítás gazdag anyaga kiterjed a kézműipar minden ágára.

Nagy gondot és fáradtságot okozott a rendezésnek, hogy az egyes kézműiparos mestereket a kiállításon való részvételre rábeszéljék. Arra, hogy a kiállításon nagyüzemek is részt vegyenek, nem fektettek súlyt. Az osztrák ipartestületek szövetségének az volt a célja ezzel a kiállítással, hogy a kis országnak és nagy fővárosának régi hagyományokon alapuló tudással és művészi érzékkel készített közhasználati iparcikkeit nagy számban és egységes keretben mutassa be. Ez bizonyult ugyanis a legjobb módnak arra, hogy bizalmat öntsön a kézműiparosokba és meggyőzze az osztrák kisiparosságot, hogy a gép korszakában sem veszítik el önállóságukat.

A kézműipar remélt szerepelnie ezen a bécsi kiállításon. Csendes, ódát, sokszor esodálatos egzisztenciák, akiknek személyében mélyen gyökeredzik a művészet-szeretet. A maguk nyomorúságos helyzetében is állják a harcot a gépek által készített gyári tömegáruk ellen. És ennek a harcnak eredménye nem kétséges...

Ha egy ilyen gyári tömegcikk megöregszik, elavulttá válik, letöredezik a széle, eltompulnak az élei, míg a kézzel készített iparcikkek minél régebbiek, annál értékesebbekké válnak. Amikor már jól „kiszolgáltak”, akkor kelnek csak igazán életre. Az ilyen tárgyaknak lelük van, amely örökéletűvé teszi őket.

A művészi kézműiparnak csak a művelői a legnagyobb nyomorban élnek. Az általuk folytatott mesterségek részben már teljesen kihaltak. Nem volt könnyű feladat, hogy a kiállítás rendezői lelket öntsenek beléjük és felkeltsék bennük a kedvet a kiállításra való részvételre. Mi sem érhetőbb, minthogy a küzködés és a nyomorúság csaknem teljesen kiolt már belőlük minden ambíciót. Így is kiháradtak egyes szakmák. Nem szerepel egyetlen aranyozó sem. Az üvegfuók és üvegfestők közül már csak egyetlen mester él Bécsben: kiállított remekei díszítik a kiállítást.

A kiállított munkák a legmagasabb művészi igényeket is kielégítik. Az aranyművesek gyönyörű készítményei, a mechanikusok finom művi műremekai, az asztalosok pompás butorai mind olyan műhelyekből kerültek ki, ahol a mester egyedül, vagy csak egy segéddel dolgozik. A formák zártasága, a stílus tisztasága, a részletek találékony kiképzése és a pontos kidolgozás olyan összbenyomást nyújtanak, amely megérinteti az évezredek, amelyekre az iparművészet visszatérhet. A kiállítás ennek ellenére telve van modern szellemmel és egészen új utakat mutat a haladás felé.

Az egyéni ízlés nyoma nemcsak béliyegét a bécsi kiállításra, amely utmutató is egyben, mert kivezet a tömegtermelés megunt egyformaságából, megzerített az igazi művészetet, kulturát teremt és szebbé teszi az életet.

A felszabadult kézműipar Bécsben ismét elfoglalta az őt méltán megillető helyet. A mostani reprezentatív kiállítás örök értékű, műbecsi tárgyakat mutatott be a gyári lom helyett. Szaporította azoknak számát, akik előtt „a kézműiparnak arany alapja van”. (R. Gy.)

ROKONSÁG.

Pesta megkérdezi az apjától:

— Ides apám, az Andris bácsi rokon?

— Mé mé vóna rokon?

— Mer megbllele ides anyjamat.

Az apjuk sercint egyot és csak ugy foghegyről mondja:

— Akkó rokon, üssön bele a menykő!

IFJU KOHN SZERENCSEJE.

A fiatal Kohn, amikor órákönyvetői állásából leépítették, bedült kötőző munkának egy utburkoló vállalatba. A pályaváltást így tudatta szüleitől:

Liebe Tatq und Mama! Régi pályámat szöbdel cseréltem fél. Eddig tisztviselő voltam, most török követ.

Rostschutzfarbe KAMPF

HELLONIUM ROSTE

hochqualitatives Produkt für Grund- und Deck anstrich in allen Farben.

Man verlange Spezialangebot HVL-1A Chemisches Laboratorium ARAD. Emléscsu 27.

ROSSZ VILÁG VAB SALONTAN AZ IPAROS KONTÁROKRA.

A napokban ismét szigorú razziát tartott Salontán a rendőrség a kontáriparosok körében, mikor is több kontáriparost tetten értek. Az illetőket felidézték a rendőrségre, ahol kihallgatás jegyzőkönyvet vettek fel, azonkívül bejelentették őket az állami kontrollhivatalban, ahol viszont adóeltitkolás miatt indul meg eljárás ellenük.

Igy a két kihágási vétség után 2000—10.000 lejig terjedhető büntetésben fognak részesülni mindezek, akik ellen kihágási jegyzőkönyvet vesznek fel, mint iparigazolvány nélkül ipart üző kontárok ellen.

Debáu rendőrfőkapitány óálul túrta ki, hogy az iparos kontárokról névjegyzéket készít és a névjegyzéken szereplők ellen mindaddig fokozottabb ellenőrzést gyakorol, amíg mindenkit rá nem kényszerít, hogy iparigazolványt váltsön, vagy a kontármunkával felhagyjon.

VILLAMOSBAN.

- Tessék a gyereknek is jegyet váltani!
- Ennek a pici babának?
- Akkor tessék ölbe venni!
- Ezt a nagy kamaszt!

MOZGALOM A PINCERMUNKÁSOK KÖTELEZŐ KÉPESÍTÉSÉRT.

A Timisoarai Vendéglősök, Kávéosok, Szállodások és Korcsmaosok Ipartársulata még a múlt év december havában terjedelmes előterjesztést tett a munkügyi minisztériumhoz, amelyben kértek, hogy a pincérszakk munkások képesítési kötelezettségét állapítsák meg, hogy csak azok a pincérek kaphassanak munkakönyvet, akik igazolni tudják, hogy legalább 3 éven át a vendéglői iparban teljesített szolgálataik után tényleg megszeresték képesítésüket.

Erre az előterjesztésre az indította az ipartársulat vezetését, hogy különösen az utolsó 10 esztendőben a nagy munkanélküliség folytán sok olyan munkás csapott fel pincérnek, akik egészen más ipart tanultak, vagy egyáltalán semmi féle ipart nem tanultak.

A munkanélkülieknek ez a betolakodása a vendéglői munkaadók hátrányára vált és a már képesítéssel bíró rendes és bevált pincérmunkásokra nézve valóságos létfenntartási veszélyt jelentett, mert a beugrott kontár pincérek a képeztett pincérmunkások egy részét valóssággal kiszorították a szakmából.

A TURELEMNEK IS VAN HATARA.

Kohn az uccán megy, amikor meglátja a másik oldalon a Grünt. Átsiet hozzá és dühösen mondja:

— Te, Grün, én elnézem, hogy a fiamat egy kétes társaságba csaltad el, én elnézem, hogy évek óta viszonyod van a feleségemmel, én elnézem, hogy a lányomnak elcsavartad a fejét, de ha még egyszer a földre szórod a hamut a hálószobában, összetöröm a csontjaidat.

CSAK MINISZTERI ENGEDÉLYEL LEHET KÜLFÖLDI HITELT IGENYBE VENN!

Az új külkereskedelmi rendszer értelmében ismételtén tudatják az érdekeltekkel, hogy a jövőben tilos hitelbe vásárolni külföldön árut az ipar és kereskedelmi miniszter előzetes engedélye nélkül. E célból az importőrök a külkereskedelmet szabályozó hivatalhoz fordulhatnak. Az intézkedés figyelmen kívül hagyása meghusitja a bevitelt.

KÉRJEN MINDENÜTT

„ELZETT”

BUTORZÁRAT

KAPHATÓ MINDEN VASKERESKEDÉSSEN.

Jogesetek a kisipar köréből

AZON A CIMEN SEM LEHET KERNI AZ ÉPÍTÉSI ENGEDÉLY MEGSZERZÉSÉT, HOGY AZ TÖRVÉNYTELEN, HOGYAN AZ ÉPÍTKEZÉS MÁR BE VAN FEJEZVE.

A bucureşti királyi tábla második székciójának 19/9333. sz. döntvénye.

EGÉSZSÉGÜGYI KIHAGÁSI ÜGYBEN AZ ALPOLGARMESTER NEM JOGOSÍTOTT BUNTEZÉSEKET KISZABNI, HA A KIHAGÁS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI ÉS ALLATRENDÉSZETI KERDESEKET ÉRINT.

A Comitetul Central de Revizuire (Legfelsőbb közigazgatási bíróság), első székciójának 421/1933. számú döntvénye.

GYERMEKÁGYASI MUNKÁSNŐNEK NEM JÁR AZ A BIZONYOS ELSŐ HÉT NAP...

A legfelsőbb ítélkező bizottság döntvénye.

Köztudomásu, hogy a társadalombiztosítási törvény 3. szakaszának 11. fejezete kimondja, hogy betegsége első hét napjára a munkaadó köteles az alkalmazottat fizetni. Felmerült azonban az az eset, hogy egy munkásnő gyermekágyban feküdt és mégis a munkaadót kötelezték az első hét napra járó fizetés megtérítésére. Ez ellen a munkaadó felelősséggel élt. A legfelsőbb ítélkező bizottság kimondotta, hogy erre a hét napra szolgáló pénzbeli segély különbözik a törvény 4. szakaszának 14. fejezetében meghatározott segélytől. Ez a segély tehát a társadalombiztosító pénztár által fizetendő.

CSAK IPARI ÉS KERESKEDELMI VÁLLALKOZÁSOKNAK ALKALMAZOTT GÉPIRŐNÖK BIZTOSÍTÁSA KÖTELEZŐ.

Az 1331/1934. számú határozat szerint az ügyvédi iroda kisasszonya nem esik kötelező biz-

tosítás alá, mert a biztosítás csakis a kereskedelmi és ipari vállalatokban alkalmazott gépirőnőkre vonatkozik. Az ügyvédek a munkásbiztosító törvény értelmében megkivánt feltételek szerint nem olyan főnökök, akik alkalmazottaikat biztosítani kötelesek.

CSAK A LESZÁRMAZOTTAK ÉS A FELESÉG ÖRÖKLIK A BIZTOSÍTOTT NYUGDÍJÁT.

A felmenő rokonok nem öröklik a biztosított nyugdíját, csakis a leszármazottak, vagy a feleség. A legfelsőbb ítélkező bizottság ugyanis kimondta, hogy a nyugdíjas biztosított nyugdíját csak annak törvényes felesége, törvényes gyermekei, vagy örökbe fogadott gyermekei öröklik. A felmenő rokonok ilyen jogosultsággal nem bírnak.

A FUVAROSOK BIZTOSÍTÁSA KÖTELEZŐ.

A targonca-művesi elsőfokú ítélő bizottság kimondta, hogy a fuvarosok, akik időközönként dolgoznak (fuvaroznak), nem tekinthetők külön független munkáscsoportnak, ennek következtében biztosításuk kötelező és a biztosítási díjat úgy a fuvaros, mint a munkaadó köteles egyenlő arányban megfizetni.

AZ ÜZEMVEZETŐ TULORÁKÉRT NEM KÖVETELHET FIZETÉST.

A prahoval törvényszék első székciójának 76/1934. sz. döntvénye szerint a munkaidő tartamáról szóló törvény 34. és 39. szakasza és a végrehajtási utasítás 42.-44.-ik szakaszának c.) bekezdése és a 44. szakasz 16. bekezdése a fenti értelemben intézkedik.

Egy üzemvezető (iefuľ mechanic) minőségben működő alkalmazott tulorákért perelte a munkaadó ipari üzemét. Hivatkozott arra, hogy a törvény 34. szakasza szerint ő mint ipari alkalmazott 48 órán túl nem köteles további ellenérték nélkül dolgozni. A vállalat hivatkozott a törvény végrehajtási utasítás 42. és 44. szakaszának c.) pontjára és a 44. szakasz 10.-ik bekezdésére. Eszerint azokkal szemben, akik valamely ipari üzemben vezető foglalkozást vagy bizalmi állást töltenek be, a törvény rendelkezései nem alkal-

mazhatók és tekintettel arra, hogy a fizetés összegében éppen ezen szerep folytán jóval nagyobb javadalmazás, élveznek, tulorák megfizettetésére joguk nincsen, ami a törvény és a regulament összevetéséből világosan kitűnik. Ilyen alkalmazottaknak a már ismertett okok folytán tulóra nem fizetendő. A törvényszék megállapította, hogy az ilyen bizalmi állásokban levő személyekre a törvény rendelkezései nem alkalmazhatók. A felperes üzemvezető bizalmi és vezető állást töltött be, tehát a vonatkozó szakaszok értelmezése után megállapított, hogy keresete jogilag alaptalan és így azt elutasították.

DEFINICIO.

— Mond, fiacskám, mi az a gerincoszlop?

— A gerincoszlop a hasüreg mögött elhelyezett oszlop, amelynek egyik végén ül a fej, másik végén ülünk mi.

Ne felejtse el!

**A „MERCUR”
cipőáruházban**

ARAD,

(Piata Avram Iancu 21.)
kisiparosok által készített

**elegáns
cipőt kaphat
olcsó árban!**

SZINFALAK MÖGÖTT.

— Megint együtt lógtál avval a mitugrászszal.

— Na és?

— Vedd tudomásul, hogy nem leszek nálad második hegedű.

— Nem fontos, hogy pont második hegedű légy. Elég, ha benne vagy a zenekarban.

ELMULNAK KARÁCSONYI BEVÁSÁRLÁSI GONDJAI

HA MEGTEKINTI

DECEMBER 9-ÉN, EGÉSZ NAPON AT NYITVA LEVŐ, VILÁGVÁROSI ÉS ROMANIABAN MEG NEVI CATOTT

KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSUNKAT!

CÉLUNK A MAI NEHÉZ IDŐKBEN ÖNNEK SEGÉDKEZET NYÚJTANI ÉS 1000 ÉS 1000 PÉLDAVAL BEMUTATNI, HOGY KIS ÖSSZEGGEL NAGY ÖRÖMET SZEREZHET, HOZZATARTOZÓINAK ÉS BARÁTAINAK A KIÁLLÍTÁSON LEVŐ HASZNALATI, BERENDEZÉSI, VALAMINT LUXUS AJANDEKTÁRGYAINKKAL.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTÉSE DIJTALAN!

MI KÉRJÜK, TAMOGASSA ÖN A KIÁLLÍTÁSON VALÓ RÉSZVÉTELEVEL, AHOGYAN MI IS TAMOGATJUK ÖNT, AJANDEKTÁRGYAINK KIVÁLASZTÁSAVAL. MEG FOG RÓLA GYŐZÖDNI, HOGY MILYEN SZÉP ÉS PRAKTIKUS TÁRGYAKAT FOG LATNI, HALLATLANUL OLCSÓ ÁRAKON.

SZABÓ ALBERT

ÜVEG- ÉS PORCELLÁN NAGYÁRÚHÁZ.

Hogyan hajtják végre Aradon az új építési törvényt?

Hosszaradalma előcsatározások után oda-
ért a dolog, hogy most már Aradon is
teljes egészében végre fogják hajtani az épi-
tészakamaráról szóló új törvényt. A törvény
ugyanis már életbe lépett és Arad építési
ügyeit a városi építési szakbizottság már an-
nak intézkedési alapján köteles adminis-
trálni. Vitanak tehát helye már nincs, sőt még
a védekezésnek is csak igen szűk határok
között.

Az új törvény ismeretesen legsarkala-
tosabb tétele az az intézkedés, hogy megtör-
tént az építések körében a szelektálás. E
szerint az építészakamarának csakis azok le-
hetnek tagjai, akik a bucarestli műegyetem-
en, vagy ezzel egyenértékű főiskolán sze-
rezték diplomájukat, azonfelül tagjai lehet-
nek az ugynevezett elismert építészek és
itt különböző végzettségi és képesítési fokok
jöttek számításba.

Aradon 16 tagja van a kamarának

akik a következők: Rácz József, Szömörkényi
Rudolf, Koch Károly, Raffioli Szilveszter,
Rácz Emil, Steiner József, Reusz Andor,
Szántay Lajos, Berecz János, Gráf Sándor,
Krón Lénárd, Marian János, Madár Géza,
Maszni János, Steiner Jenő, Virág Kálmán.

A jövőben csakis ezeknek az építész-
eknek áll jogukban tervezni, rajzot készi-
teni, pontos előírást adni, felügyeletet
gyakorolni és az építetők érdekeinek
messzemenő védelméről gondoskodni

úgy az elszámolás, mint a műszaki kivite-
lés terén. A városi mérnöki hivatal tehát
csakis a kamara tagjaitól fogad el terveket,
ugyanis csak ők lehetnek bármely ügyben

szakértők, csak ők nevezhetők ki közható-
ságok mérnökeivé. A gyakorlatban ez az in-
tézkedés azt jelenti, hogy a terveket az épi-
tészak kamarák terjesztik elő, vagyis a kamara tag-
jai, a vállalkozók pedig végrehajtják.

Az építészeti munka kivitelezésére csak-
is azok vállalkozhatnak, akik az 1884-ben
kelt régi magyar ipartörvény utasításai-
nak megfelelnek.

A tervekért az építész, a kivitelért a vállal-
kozó vállalja a felelősséget. Melyek az épi-
tészakamarai törvény megalkotásának elő-
nyei? Ezek: Az építőközönség biztosítékot
kap, hogy megfelelő szakértő készíti el ter-
veit. Az építetők és az építész közötti kapcsola-
t bizalmi jellegű és az építészek takaré-
kossági esztétikai szempontból valóban a leg-
jobbkat kell szolgáltatni. A vállalkozók az épi-
tészak előírása (deviz) szerint tesznek ár-
ajánlatot és így kiküszöböltetik az a többször
előforduló nézeteltérés, hogy a vállalkozó
által betervezett ajánlatban más számítások
történjenek, mint amit az építetők elvart.
Ezekre az építész szigorúan ügyel és ugyan-
gy köteles az építetők szempontjainak fi-
gyelembevételével az építkezés kivitelezésé-
nek szakszerűségét is megfigyelni.

Az új törvény többek között azzal a cél-
zattal készült, hogy a szép tervek és a szak-
szertű kivitelezések előnyösen befolyásolják
a város fejlesztését és külső képét. Remélni
lehet azonban az építészek között kialakuló
olyan egészséges konkurrenciát, amelynek
egyrészt a közönség látna hasznát, másrészt
a kontárkodás kiküszöbölésére is alkalmas.

HOGYAN ALLAPITANDÓ MEG
ADÓKIVETÉSNEK A SAJÁT ÜZLETHÁZ
LAKBEREKE?

A cernaui tábla magasnívóju joggyakorlatot
fejt ki a minimális adójóvedelem megállapításá-
nál. Tudott dolog, hogy a törvény szerint ennél
az adónál az adóalany üzletbérét a törvény által
megállapított 1.5 százalék, illetve 2.5 százalékkal
kell megszorozni, hogy a vélelmezett adóalapot
meg lehessen konstruálni. Ha azonban az adózó
maga a háztulajdonos és nincsen bérleti-szerző-
dés, kérdés, hogy az adózás idejében fennálló és
összehasonlítás útján megállapítható bérérték-e
az irányadó vagy pedig az adóügyi hatóság által
már korábban megállapított ingatlanbérleti ér-
ték.

A konkrét esetben az ingatlanadót kiveto
adóügyi hatóságok által megállapított 234.240 lej
bérérték helyett a felelősségi bizottság összeha-
sonlítás útján egy alacsonyabb bérértéket állapi-
tot meg és így az elsőfokú hatóság által meg-
állapított 351.361 lei adóalap helyett 180.000 lej
adóalapot fogadott el.

A tábla ezt helybenhagyta. Döntése azért he-
lyes, mert a törvény 39-ik szakaszának 3-ik
pontja az adózó üzlethelyiségének értékelését, ha
maga az adózó a tulajdonos, valóban nem az in-
gatlan adójegyzőkönyv szerint a házáadókvetésnél
megállapított bérértékben szabja meg, hanem a
minimális adó kivetésénél fennálló, azt a bérleti
értéket, amely más hasonló üzlethelyiséggel való
összehasonlítás útján állapítható meg. A döntés
száma 177-34.

Mi újság a kamarai törvény módosítása körül?

Az Iparkamarák a kamarák feloszlataának veszélyére való tekintete nélkül készü-
nek a választásokra.

Többször megírtuk már, hogy a kereskedel-
mi miniszteriumban állandó tárgyalások folynak
az összes szakkamarák reorganizációja ügyében.
Ez az oka annak, hogy az új iparkamarai válas-
tásokat, a törvény és a végrehajtási utasítás elle-
nére sem tartották meg eddig. A törvényjavaslat
mint Bucurestiből jelentik, erre vonatkozóan már
készen is áll és az összeülő parlament egyik első
állásán be fogják terjeszteni. Ennek a parlament-
nek egyelőre az lesz a feladata, hogy bizottságot
fog ki nevezni, amely véglegesen megalkotja a
tervezetet.

Itt írjuk meg, hogy ettől teljesen függetlenül
az egyes kereskedelmi és iparkamarák az eddig
érvényben levő rendelkezések szerint tovább fol-
tatják az új választások előkészítését. Így a tár-
gumuresi iparkamara az 1935 február 4-re kitü-
zött választásokkal kapcsolatban közhírré teszi,
hogy a törvény 47-ik szakaszának értelmében
megtörtént a kamarai választói lajstrom kiegészi-
tése. Ezt a névjegyzéket december 1-15-ig
közzemlére teszik. Mindazok, akik a listából ki-
maradtak, vagy öt kamarai választó együttesen
a közzemlére tételtől számított tizenöt napon
belül kontestációval élhet.

IM HOTEL.

Der Hoteldirektor beobachtet einen Haus-
knecht, wie er die Schuhe eines Gastes unmittel-
bar vor der Zimmertür putzt.

— Warum nehmen Sie die Schuhe nicht hi-
nunter? — fragt er erstaunt.

— Das geht nicht, — antwortet der Mann,
— die Schuhe gehören einem Schotten und der
hast sie drinnen an den Baendern fest.

CSAK IDEJEKORAN

Csiperkéné éppen akkor nyit be az ebédlőbe,
amikor a férje javában ölelgeti az új szobalányt.

— Szégyen, gyalázat, — méltatlankodik az
asszony, — egy napja since még itt ez a lány és
te máris kikezdel vele?

— Igen, — feleli a férj, — mit lehet tudni,
hogy holnap itt lesz-e még?

Vás-és fémöntés
Gépműhely

LADISLAU

Precíziós szer-
zők készítője.

ASSAEL LÁSZLÓ

MŰLAKATOSSÁG Arad, Cal. Radnai 35. Gyártom a mezőgazdaság összes gépeit.
Kenderfeldolgozó gépek — Malombereaderések saját modelom után készülnek.

Hajmosó
„hajszáritó
készülékek
és más.
fodrászati
cikkek
olcsón, szakszerűen
Köszeghy Sándor Fia
Arad,
Bul. Reg. Ferdinand 63-65.
volt Dengli-ház.

BEDAUERLICHE KREATUR.

Mutter: Sag, Bübchen, wie gafaelt dir
Mutti's neues seidenes Kleid?

Bübchen (begeistert): Prachtvoll!

Mutter: Und nun denke mal, alle diese Seide
stammt von einem armen Wurm.

Bübchen: Von Papi!

Mikor fizethető bónnal az adó?

Csak esetről-esetre, egyéni kompenzációra ad az amortizációs pénztár engedélyt.

A pénzügyminiszter rendeletet küldött a pénzügyi hatóságokhoz az 1932-33. évi adóhatáralékok behajtására vonatkozólag. A rendelet szerint az 1934. augusztus 1-én kiadott rendelet következményeként mindazok a személyek, vállalatok és intézetek, amelyeknek az állammal szemben fennálló kötelezést az amortizációs pénztár adóbónokkal kiegyenlítette, kompenzációs uton ilyen bónókkal fizethetik adóikat és illetékeiket, amelyek az ő személyi tevékenységük és keresetük folytán terheli őket az 1934. április 1. előtti időről. Az ilyen kérvények az illetékes pénzügyi adminisztráció vagy adóhivatal által az adótartozás tényét bizonyító igazolvánnyal együtt a pénzügyigazgatóság fizetési és be-

hajtási osztályánál nyújtandók be. A kérvényekben pontosan fel kell tüntetni az összeget, amelynek kompenzációját kérik, az állammal szemben fennálló kötelezés mibenlétét és megjelölését annak a pénzügyi adminisztrációnak, amely a bónókat kibocsátotta és a kérvényező birtokában levő bonok összértékét.

E kérvényeket a pénzügyigazgatóságok felterjesztik az amortizációs pénztárhoz. Az adóbónókat nem kell mellékelni a kérvényekhez, azt a kérelmező megőrzi addig, míg a pénzügyigazgatósághoz megérkezik a kompenzációs rendelkezés. Az amortizációs pénztár megállapítja, hogy a kérelem alapos és indokolt-e és esetről-esetre egyéni kompenzációra ad engedélyt.

Megalakult az első romániai építőtakarékszövetkezet

Erdekes és a művelt nyugaton már szélében ismeri vállalkozás indult meg Timisoarán: a „Caminul” Első Romániai Építőtakarékszövetkezet. Az igazgatóság elnöke Gh. Duca, alelnök Margineanu Josif, tagok Tóth János nyug. vasuti főfelügyelő, Caltun ny. kerületi postaigazgató, Bo-roanka volt főszolgabíró és Keller műkertész. Adminisztratív igazgató Julian Costea, kereskedelmi igazgató Deutsch Adolf.

A vállalkozást azon elvek és utmutatások alapján indították meg, amelyet Sir Harold Bellmann, az „Abbey Road Building Society” elnöke s egyben a takarékgyűjtők salzburgi világtalálkozója elnöke bizottság elnöke írásban küldött Timisoarára.

Az építő takarékok alapfelfogása nagy vonásokban: megszervezni a kis gyűjtőket, kizárólag arra a célra, hogy házat otthon építsenek maguknak. Mindegyik takarékgyűjtő szerződést köt a szövetkezettel és megkezdi a részletfizetéseket. A begyűjtött pénzeket a szövetkezet a postatakarékban helyezi el, ami jelenleg az elképzelhető legnagyobb biztosítékot nyújtja és 3 százalékos kamatot térít a gyűjtőnek. A szerződésben megállapított kölcsönösszeg 15 százalékanak lefizetése után a gyűjtő a kölcsönjogosultak sorába lép, akik sorrendben megkapják a kölcsönt, 4 százalékos kamattal, házfűtési, vételi, vagy ingatlanbővítési céljaira. Más üzlettel a szövetkezet nem foglalkozik. Az építés után kezdődik a kölcsön visszafizetése, szintén csak részletekben. Így éppen azok a kisegyszociális tudnak saját otthonhoz jutni, akik különben nem tudták volna összegyűjteni a házhoz szükséges teljes összeget, vagy sose tudták volna eleget tenni a rendszeres bankkölcsönök szokásos súlyos feltételeinek — amennyiben bankkölcsönt ma egyáltalán lehet kapni.

A szinte érthetetlennek látszó lehetőséget arra, hogy a szövetkezet már 15 százalékos befizetésekor a kölcsönjogosultak közé vegye a gyűjtőt, a kölcsönös segítése, a gyűjtők együttlendése nyújtja. A halmozódó részek megadják a módot az olcsó építési kölcsön gyors kiutalására.

A „Building Sociéte”-k Angliában. Németországban a „Sparkasse”-k már rendkívül elter-

jedtek és erős a mozgalom Magyarországon is, ahol ezerszámra épültek takarékszövetkezeti házak. Romániában ez az első effajta kísérlet, amelyet alapítói Temesvárról indulva, ki akarnak terjeszteni az egész országra. A temesvári szövetkezet kiküldi képviselőjét a rövidesen Salzburgban összeülő nemzeti takarékszövetkezeti kongresszusra is.

Ezeknek az intézményeknek a kisegyszociális családi otthonhoz juttatása révén szociális jelentőségük is van és Sir Harold Bellmann egyik újság cikkében azt a következtetést is megkockáztatta, hogy a „Building Sociéte”-knek komoly részük van a polgárosult Anglia aránylag megrázkódtatásoktól mentes fejlődésében.

SÖRCIMBORAK.

— Tegnap haza felé menet kitűnő eszmém támadt...

— No és elhitte a feleséged!

VAI DE FI!

Intr'o biserică din Berlin, când are loc o cununie, se acoperă cu o pânză chipul Mântuitorului, căci în jurul lui sunt scrise cuvintele:

„Doamne, iartă-le căci nu ştiu ce faci!”

OH AZOK A SZELHAMOS AUTÓK!

Keservesen panaszkodik a sovány városi vérértára a kovács falusi verébmanának:

— Rossz idők járnak ráink. Mostanában nincsenek már lovak, csak autók. Igaz, hogy mindig azt mondják, hogy pu, pu, de ez sajnos, csak üres ígéret marad.

Téli ruhákat és kabátokat legszebben

fest és tisztít

KNAPP

Strada Episcopul Radu 10.
Fleki Strada Bratiano 11.

Jogában áll-e a munkakamarai titkárnak, hogy bírságot vessen ki?

A táblai döntéstől függ, hogy mi lesz a joggyakorlat, mert a törvényszékek különböző álláspontot foglalnak el.

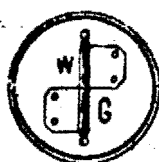
A cluj-i törvényszék harmadik szekciója a napokban fontos elvi jelentőségű ügyben mondott határozatot. Arról volt szó, hogy a munkakamarai titkároknak van-e büntetőjoguk vagy nincs. Ugy került ez az ügy a bíróság elé, hogy a cluj-i munkakamara titkára ez év augusztus 12-én ráziát tartott a pékműhelyekben, hogy a törvényes munkaidő betartásáról szóló rendelkezéseket ellenőrizze. Egyik pékműhelyben két munkást találtak s miután a pékmester hasonló kihágások miatt már többször volt megbüntetve, az ellenőrző titkár 5000 lej pénzbírságot zúdított nyakába.

A szigorú ítélet ellen a pékmester a cluj-i törvényszékhez felebbezett és a kivetett pénzbírság megsemmisítését kérte. Ancusa ügyvéd, a pékmester jogi képviselője a munkakamarai törvényre való hivatkozással a bírság megsemmisítését kérte, mert a törvény nem tesz említést arról, hogy bírságot kivetni a munkakamarai titkárnak joga lenne. Ezzel szemben Lőrinczi ügyvéd a munkakamara jogtanácsosa kérte a törvényszéket, erősítse meg másodfokon is a bírságot, mert a kamara-törvény harmadik szakaszának utolsó bekezdése kimondja, hogy a régi munkakamarai titkárt is feljogosítja a kihágások megállapítására és pénzbüntetések kivetésére. Hosszas jogi vita indult meg az ügyvédek között s aztán a bíróság visszavonulva

az elsőfoku határozatot megsemmisítette.

Az ítélet kihirdetése után ugy Pastia ügyész mint a munkakamara jogtanácsosa felebbezéssel éltek. Jogászörökben érdeklődéssel néznek a bírói ítélet elé, mert a munkakamara életbe lépése után még nem alakult ki joggyakorlat abban a kérdésben, hogy a munkakamarai titkárnak van-e a bírság kivetésére joga. A hasonló tárgyakban hozott elsőfoku ítéletek, hol elismerték, hol kérésbe vonták a kamarai titkároknak ezt a jogát s most a felsőbíróság az e tekintetben fennálló bizonytalanságot fogja megszüntetni.

Grundmann
Grundmann
Grundmann
Grundmann

Tegyen próbarendelést!
Kapható minden vaskereskedésben!

zárat és kilincset nem kell össze-
reszelni

összeillesztve hozza a vasalást for-
galomba

gyárt mindenfajta ajtó- és ablak-
vasalást

bevésozárának szerelésénél, ha
Grundmann-kilincset vesz hozzá,
egy órai munkaidőt takarít meg

Ajánljuk versenyen felülálló géphajtó- és tömítő-köteleinket,

malom- és transport hevedereinket. Kókusz-szőnyeg, lábtörő, grádi, butorszövet, plüss, arik, butorugó, mindenféle kárpitoskellékek. Zsák, zsineg, kötél, ponyva, tömlő, kender, len, és juta-gyártmányok

Schönberger és Grünstein R. T.

Arad, új Neuman ház

Mit tartalmaz a gyarak működésének fentartása érdekében hozott miniszteri rendelet?

Ellenőrizni fogják a gyarak nyersanyag-készletét. — Szigorú intézkedések a behozatali engedélyek szabad forgalma ellen.

A fővárosból jelentik: Most már hivatalosan is elismert tény, hogy az ország külkereskedelmi forgalmának szabályozása, de hozzátehetjük: maga a külkereskedelmi forgalom is a levegőben lóg. Hetek és hónapok teltek el hivatali szobákban folytatott kísérletezésekkel, tárgyalásokkal, próbálkozásokkal, amelyből egy, a gyakorlatban használhatatlan és alkalmazhatatlan kiviteli és behozatali rend született meg. Az export legalkalmasabb lehetőségeit, a vizen való szállítását elmulasztottuk, a hajózás téli szünete megkezdődött, a vasuton teljesített export hat vagy hét bank kezében van, amelyek azonban vállalták ezt a feladatot, a forgalom tehát szünetel s a kormány folytatja kísérletezéseit a „gazdasági prémiumok” rendszerével. Azért „gazdasági” és nem „kiviteli” prémiumok ezek, mert az utóbbiakat az államok szokták fizetni budgetjük terhére, a gazdaságiakat azonban — a nálunk tervezett reform megvalósítása esetén — az importőrök fognak fedezni.

Végeredményben azonban az elnevezésen nem sok mulik, a lényeg az, hogy ezek valutáris prémiumok, legalább is nagyrészen azok és csak kisebb részben következményei annak, hogy a belföldi piac és a világi piaci árak között igen nagy eltérések vannak (például a mesterségesen felvásárolt gabona-árakban). Kétségtelen azonban, hogy ezek a prémiumok — ha adminisztrálásuk megfelelő módon történik — alkalmasak lesznek a kivitel megindítására és fokozására. Ebben azonban idő telik s a külkereskedelmi forgalom már hetek, hónapok óta stagnál s a gyári vállalatok nyersanyag-készlete kifogyóban van.

Alig mulik el nap, hogy üzembeszüntetésről ne érkezne hír, a gyártás tempóját azonban majdnem mindegyik gyár

lefékezte, mert bizonytalanságban van afeől, hogy nyersanyagának utánpótlása mikor és milyen feltételek, árak mellett lesz lehetséges?

Az üzem-korlátozásoknak és a műhelyek bezárásának azonban gazdaságilag is, társadalmilag is igen súlyosak a következményei. A munkanélküliséget éppen a tél küszöbén fokozni még a jólét idején is veszedelmes dolog, ennek elejét venni a mai viszonyok között kettős kötelesség. De ki állíthatja, hogy a gyárosok jókedvűből, vagy szeszélyből korlátozzák üzemüket? A kereskedelmi miniszter valószínűleg hiába rendelte el, hogy

nyersanyagok vagy félgyártmány hiánya miatt egy gyár sem zárhatja be műhelyét a minisztériumnak való előzetes jelentés nélkül.

Az ideiglenességek és a be nem vált intézkedések naponta váltják egymást egészen fantasztikus tervezetekkel s ma már valóban senki nem tudja, milyen rendelkezések vannak érvényben és melyeket helyeztek hatályon kívül. Tegnap még úgy volt, hogy csak a kiviteli cikkek I. kategóriájában tartozó árukkal szerzett behozatali engedélyek szabad forgalmát tiltják meg. Mára már úgy fordult a dolog, hogy

valószínűleg a II. kategória exportált áru után nyert engedélyek sem lesznek szabadon forgalombahozhatók.

A kormány gazdasági bizottságának tegnap tartott ülésén azt határozták, hogy a miniszterelnök fog dönteni arról: hol kezeljék a kiviteli alapot. Arról van szó ugyanis, hogy egy a Banca Nationala, mint a kereskedelmi miniszter magának követeli az alap kezelését. A megoldás valószínűleg az lesz, hogy vagy egy harmadik állami intézményre bizzák a

beszedést és a kifizetést, vagy az exportőrök maguk fognak létesíteni valamilyen szervet, amely állami ellenőrzés mellett kezelné a kiviteli prémiumokat.

A kormány gazdasági bizottsága azt is elhatározta, hogy az üzemszünetelések okait szigorú vizsgálat tárgyává teszi.

Minden egyes esetben kormánybiztost vagy legalább miniszteri delegátust küldenek ki a helyszínére

s ennek kötelessége rövid úton megállapítani, hogy a gyár bezárásának mi az oka, valóban nyersanyag-hiány-e és nem spekuláció, amelynek célja akár magasabb eladási árakra való számítás, akár egyéb előnyök kicsikarása. Ha a kiküldött valóban hiányt állapít meg a feldolgozandó anyagokban, haladéktalanul intézkedni fog a kormány a gyors utánpótlásról, ahol viszont elegendő anyag-készletet talál, ott a legszigorúbb intézkedéseket fogantatosíthatja a munkások elbocsátásának megakadályozására.

Itt a hideg tél!

Régi ruháimat

Hospodár-hoz küldöm

átfesteni, vagyling tisztítani.

Arad, Strada Stroiescu 13.
és Strada Eminescu 3

HOCHZEITSTAG.

— Heute ist unser Hochzeitstag, — sagt Frau Müller zu ihren Gatten, — hast du das vergessen?

— Vergessen nicht, aber vergeben, — entgegnet dieser.

JULIU LINK

Dentist—Fogász

diplome medaille

Timisoara, I. Sft. Gheorghe No. 6.
(v. Arany Szervas-épület)

A reklám.

Irta: dr. Vass József.*

A reklám egyidős az emberrel; kulturális ténykedései között a legelső helyet foglalja el. Aki nem hiszi, nézze meg például a szentírás harmadik fejezetét, hol is el van mondva, hogyan feldicsérte s kigyó képébe rejtőzött genosz sátn az eladni való almáját.

— „Nézzé csak, tekintetes asszony — mondá — azokat a gyönyörű almákat. Olyanok, mint az élet; kívül piros, belül puha valamennyi. Azonfelül — süttögő titkolózva a ravasz kalmár — van ám valami különös hatása is az én almáimnak. Aki csak egyet is megesszik belőlük, iziben megnyílik az esze. El se kell végeznie a felsőbb leányiskolát, mégis többet tud, mint teszem azt, Marczali, a híres magyar akadémikus.”

Az ügyes ajánlatra a vásár tényleg megtörtént. Ez volt a legelső reklám, amely egy csapásra megalapította a reklámok jó hírét.

Ha kezem ügyében volnának az összes lexikonok, könnyen áttekintést nyújthatnék a reklám egész történetéről, szóval: megírnám a reklám evolúcióját. Ezek hiányában kénytelen vagyok átugorni az őskort. Legfeljebb csak néhány pontot érintetek belőle.

Nemcsak pozitív, hanem negatív reklám is van, az úgynevezett tiltóreklám, melynek fortélya abban rejlik, hogy szigorú tilalom kelti fel a vevőközönség vásárlási vágyát. Ennek legelső formáját több tudós véleménye szerint már Mózes történetében meg lehet találni. Alkítólag

* Az elhunyt magyar népjóléti miniszter irodalmi hagyatékából.

ugyanis a pusztai vándorlások alatt igen megnőtt a zsidók szakállja, mire a borbélyok furfangos céhmestere megvesztegette Mózes titkárát, hogy ura tudta nélkül szurja bele a X parancsot első pontjába ezt a mondást: „faragott képet ne csinálj magadnak”. Ez a kifejezés ugyanis, „faragott képet csinálni” az akkori erőteljes nyelvjárás szerint a boroivalkozást jelentette. A följegyzések nem szólnak róla, de erős okunk van hinni, hogy a tilalomnak éppen ellenkezője történt meg, szóval, a reklám sikerült.

Az még csak kisebb kaliberű eljárás, ha például Schubert és Schläsinger ökölnyi betűkkel kinyomatják az ujlágban, hogy karácsonyi áruik „meseszerűek”; sokkal érdekesebb az a fogás, hogy a vendéglőben olyan tányért tesznek a vendég elé, amelyen pompásan utánzott repedés van s mikor a bácsi dühösen megfordítja a tányért, a fenekén levő írásból kénytelen tudomásul venni, hogy a legjobb gummicipők Mister Gitt new-yorki gyárában készülnek.

A reklám ujabban majdnem egészen a falragaszokra és az újságok hasábjaira szorult. Mindkét eszköz óriási pénzösszeget emészt, amelyek a cégek évi büdzséjében mint rendes kiadás szerepelnek. A fejlődő művészet a falragaszokat áthelyezi lassanként a művészet birodalmába. Egyes, különösen külföldi cégek pályázatot hirdetnek karácsonyi vagy húsvéti falragaszokra s nem közönséges tehetséggel festők sem átalják az ilyen pályázatokon résztvenni. Az érdeklődő nagyközönség körében pedig kialakul lassanként a legújabb szeszvedély, a falragaszgyűjtés, amire egyébként társulatok is keletkeznek. Róma főbb utcáin állandó érdeklődés tárgyai a Mele et So. milánói cég pompás falképei, amelyek gyönyörű színezéssel valóságos drámai jelenetek keretében mutat-

ják be a legújabb párisi divatot. Lueger figyelmét is fölkellették Rómában jártában ezek a képek. Rövid vizsgálódás után kijelentette, hogy a falragaszok szépek, de a cég zsidó.

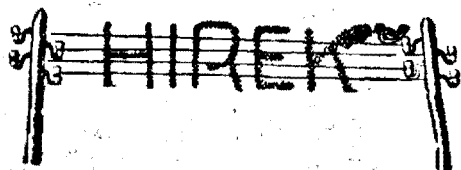
— Ismeri polgármester ur a céget? — kérdik tőle.

— Soha hírét se hallottam. De azért tudom, hogy zsidó. Először, mert bizonyára sokat költ erre a reklámra. Tehát élelmes. Másodszor Mele az olasz neve, amely — százat tesz egy ellen — a költői hangzású Mehi szóból származott. Másodszor, könyörgöm, vágják le antiszemita tapasztalatokban megőszült fejemet, ha Mehl et Comp. nem keleti származásu férfiak becsületes neve.

Amint a falragaszok művészi formákat öltenek, éppen úgy az újságokban leközölt reklámok is kezdenek bevonulni a lap belső, nemesebb részeit tartalmazó hasábjaira. Ma már nem lehet a közönségnek 500 forintot ígérni egy poloskért; nem indít meg bennünket a világhírű Sing-pong és Gusi kulimász, amelyek Agulár és Dóci saját találmányai; nem kelti fel részvétünket a „nagy krach, amely Newyorkból és Londonból kiindulva az európai szárazföldet sem kímélte meg,” aminek következtében egy nagy ezüst gyár potom pénzért kénytelen-tizennyolc ezüstöt óta termékeit elvesztesgetni. Az igazi reklám most politikai hírek, vagy még többször tárca alakjába öltözködik.

Például: Veszedelmes kaland.

Hosszú fáradságos vándorlás után gyönyörű oázis-csoporthoz ért a karaván. El is határozták rögtön, hogy az éjjelt ott töltik; de még a másik napot is. Legjobban örült ennek Bracklin ur, a tudós tájképfestő, aki ugyanis csak azért merészkedett ide a Szahara szélére, hogy a legújó pompás színrezgéseit vászonra rögzítse. Míg

AZ IPAROS

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézménynek és nagy cégeknek 1000 lej, félévre 500 lej. Iparosoknak egész évre 300 lej, félévre 150 lej, negyedévre 75 lej.

Hirdetés négyzetcentiméterenként 4 lej. Éves kötéseknél árendemény.

Redacţia şi administraţia — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaktion und administration Arad, Caminul Industriilor-Iparos Otthon.

ERDEKES STATISZTIKA A VILÁG KENYÉRÁRAIRÓL.

Németországban a legdrágább, Litvániában a legolcsóbb a kenyér. — Románia második helyen áll a kenyér olcsósága terén.

A Belga Nemzeti Bank információsbulletinje érdekes statisztikát közöl a világ kenyérárai-ról.

Az alant közölt statisztika szerint a legdrágább a kenyér Németországban, ahol 1 kiló kenyér 67 pfennigbe, vagyis 26 lej 80 baniba kerül. Utána következik, — lejjre átszámítva Finnország 22 lejes, Svédország 20 lejes Norvégia 19.20 lejes, Dánia 18.80, Kanada 15.20, Hollandia 15.20, Olaszország 14.40, Franciaország 12.40, Írország 11.60, Svájc 11.20, Ausztria 10, Spanyolország 9.20, Anglia 8.80, Csehszlovákia 7.60, Belgium 6.20 lejes kenyéráraiival.

A statisztika svájci frankban készült és a 20 centimen aluli kenyérárak országait nem közli. Így tehát Románia is a legolcsóbb kenyérárak országai közé tartozik.

Más oldalról szerzett értesülésünk szerint a világ legolcsóbb kenyérét Litvániában, Kovnóban árúlják, 20 ottani centimesért, ami 3 lei 40 baninak felel meg kg.-ként. Az olcsóságban utána mindjárt Románia következik 5 lejes fekete kenyérével.

— Ezüstlakodalmom. Duma János aradi cipész-mester most ünnepelte házasságának 25 éves évfordulóját. A kedves családi ünnepen számos barátja és tisztelője üdvözölte a népszerű aradi iparost, aki Strzalka János rézműves apósa.

a többiek másnap a friss forrásvizet, árnyékot, nyugalmat élveztek, a professzor ur hátára vette a festékesládát, festőállványt és egyéb szükséges jószágokat s nekiindult a sivatagnak.

Jó messze betévedt már, mikor a távolban csodás szép színeket vett észre. Olyan volt, mint-ha a fehéren izzó fényt rózsásüvegen vezették volna át, azután millió apró gyémántból vezették volna vissza. Ugy is volt, mert a távoli szélvihar a finom homokból leplet vont a sugarak elé s az apró homokszemek mindmegannyi kristály villogtak a forró levegőben.

— Ezt megfestjük, — szóla Bracklin ur és annak rendje-módja szerint felállította az állványt, ráfeszítette a vásznat és teljes buzgalommal dolgozni kezdett. A nap azonban nem tartotta kötelességének megkímélni a művészt; égető sugarai-val egyre gyorsabban nyilazott a nagy angol vázazernyő alá, mire Bracklin ur — megfontolva előbb, hogy illik-e — levette kabátját és kényelmes ingujjban folytatta munkáját.

Eppen az aranyzint keverte a vörössel palletáján, mikor távoli morgás verődött füleibe. Kínéz az ernyő alól, de nem lát mást, mint egy mozgó fekete pontot. Felveszi a látcsövet s csak elszédül ijedtében: egy oroszán tart erős rohannással feléje. Szent Isten, mit tegyen? Körülnéz. Nincs segítség. Ösztönszerűleg futni kezd a város irányába. Pár perc múlva visszanéz és látja, hogy a puszták királya egy irtózatoss ugrással otthagytott ernyőjére veti magát, aztán elordította magát és elindult az ő nyomában. Kétségbeesett versenyfutás fejlődik ki köztük. A festő már látja a vért, közel van, örülten rohan, a fenevad mindennél gyorsabb. Mindenható Isten, már nincs

Edmund MOLNÁR Ödön

Bireu Comercial Technic
Technisches Handelsbüro
Műszaki vállalat.

ARAD, Str. Alexandri No. 8.

Ajánlja szaktársainknak az alábbi gyárilag előállított új gépeket:

Excenter prés

3000 és 20.000 kgros nyomással.

Patent szalagfűrészevezető készülék.

Egykaru orsós prés. Nagy emeltyűs lemez-olló. Bádog hengerítő gép.

Dudorító gép. Peremező körvezeték.

Pumpák

CENTRIFUGAL PUMPA

4 nagyságban 80—1200 liter (percliter teljesítménnyel). Kézi szivó kutszivattyú „NORTON”. Munkahengerek. Kézi szivó-nyomó kut, 20 méteres vizsugárzásai. Duplex kézi szivattyú 2 rézhengerrel. Szárnyszivattyúk.

Magas és alacsony nyomású

heggesztőgépek,

lág- és keményforrasztó gépek.

Festékszóró berendezések.

Kovács fuvógépek.

Száklyavasak.

VIGYÁZAT, ROSSZ VICCI!

Egy tökrészeg pasas éjjel két óraker megáll a kivilágított nyilvános óra előtt, azután oda megy a levélszekrényhez, bedob egy két lejest, felnéz az órára és rémülten mondja:

— Szent Isten, már megint hízta őt kilőt.

KASZINÓBAN.

— Mondd csak, Achistid, te haltál meg a múlt héten, vagy az öcsöd?

— Bizonyócha én, mert az öcsém még él.

menekvés! Már hallja az oroszán irtózatoss fujtatását, mikor egyszerre azt látja, hogy egy háromlós mélység zárja el útját. A rettenetes felfedezésre lábai elnehezülnek, feje majd szét pattan. Az oroszán elérte, egy ugrás — s a festő kétségbeesett elhatározással beleveti magát a mélységbe.

A karaván férfitagjai megkövülve nézik a jelenetet. Lőni nem mernek, nehogy a festőt találják. Odarohannak a mélység másik partjához, s ime összetört holttest helyett azt látják, hogy Bracklin ur lassan és kényelmesen ereszkedik le valami nyulékony kötélre, melynek egyik vége az oroszán szájában van. A festő maga sem tudta, mi történik vele, csak a mélység fenekén vette észre, hogy az oroszán, mikor reá ugrott, csak a nadrágtartójának egyik végét kaphatta szájába, amely gummiból lévén (Brathers et Co. Newyork.) pompásan leeresztette őt a mélység fenekére, hol is Bracklin ur visszanyerve lélekjelenlétét, kezébe vette a nadrágtartó másik végét (az egyiket az oroszán még mindig fogai közt tartotta), rövid célzás után eleresztette s úgy pofonlotta vele a sivatag királyát, hogy az fájdalom ordítással vonult el veresége színhelyéről.

Mondanunk sem kell, hogy a karaván tagjai lelkes hurrákkal üdvözölték elveszettnek hitt társukat, kit öltözkének egyik legjelentéktelenebb része mentett meg a bizonyos haláltól.

Méltóztatik látni, ez igazi amerikai reklám. A közönség borzadva olvassa a hajmeresztő históriát, s akár elhiszi, akár nem, érdeklődése fel van keltve a Brathers et Co. nadrágtartói iránt. A reklám tehát sikerült.

Ötvenszázalékos vasuti kedvezmény december 5—12 éig

Vége egy életrevaló állami intézkedés: A vasut vezérigazgatósága „próbahetet” rendez: december 5-ike déli tizenkét órától december 12-ike déli tizenkét óráig ötven százalékos kedvezménnyel lehet utazni az ország összes vonalain.

A kedvezmény igénybevételéhez a következő rendelkezést adták ki:

1. Ugy az oda, mint a visszautazásnál féljegy váltandó. Tehát az egész jegynek felét kapják kézhez az utasok.

2. Nagyobb állomásokon, ahol külön jegy kiállító gép van, az úgynevezett „tisztviselő jegyeket” adják ki az utasoknak.

A kedvezmény tehát egyszeri utazásnál is igénybevehető, ami nagyon hasznos ujtás és bizonyára a próbahét mérlegét is jelentős módon emeli. Eddig ugyanis a megváltott jegyet a visszautazásnál le kellett pecsételni, tehát csak az részesült ötvenszázalékos kedvezményben, aki a kedvezmény lejártá előtt vissza is utazott. Most viszont bármely pontra váltható jegy ötvenszázalékos kedvezménnyel december 12-én déli 12 óráig.

MINDENBÖL PRIMAT.

Proccné becsengeti az inast s így szól hozzá!

— Zsán, itt van tíz lej, vegyen rajta magának fodormenta pasztillát, egye meg és ha jószagu lesz a lehellete, fujja fel a gumipárnáját.

CSAK SEMMI KOCKAZAT.

— Gyávának neveznél te egy olyan embert, aki vonakodna megverekedni veled?

— Ha biztosan tudnám, hogy nem akar megverekedni, akkor igen.

Aradi Iparosok Temetkezési Segélyező Csoportja

Directiunea Grupului de Ajutor de Inmormantare a Industriilor din Arad face cunosut membrilor cari sunt in restanta cu cotizatiile lor, sa achite restanta in interesul lor propriu, fiindca in conformitatea §-lui 14 si 15 din statute calitatea lor de membri respirati automatic, adica daca membrul decedeaza in timpul, nu se poate acorda ajutorul. Cotizatiunile sunt scadente dupa urmatoarea membru decedati.

Az aradi Iparosok Temetkező Segélyező Csoportja igazgatósága értesíti a csoport azon tagjait, akik halálzási járulékaikkal hátralékban vannak, azt saját érdekükben rendezzék, mert a csoport szabályzatának 14. és 15-ik §-a értelmében tagsági joguk automatic megszűnik, ha a tag közben elhal, a segély nem folyósítható. A fizetés a következő elhunyt tagjaink után esedékes:

In grupa A. csoportban 802 Alexandru Koth Sándor, 803 Alexandru Koch Sándor.

In grupa B. csoportban 800. Vad. lui Emerie Gáspári Imréné.

Aradi Polgári Jótékony Egyesület

Halálesetet Segélyező Csoportja.

Directiunea Grupelor de Ajutorare in caz de deces a Reuniunii Civile de Binefacere din Arad prin aceasta comunica cu asociatii, ca cotizatiunile de deces sunt scadente pana la numarul curent.

Az Aradi Polgári Jótékony Egyesület Halálesetet Segélyező Csoportja igazgatósága értesíti a csoport tagjait, hogy a halálzási járulékok a következő sorszámokig esedékesek:

In grupa I. változatlanul 732 sorszámig esedékes a fizetés.

In grupa II. Alexandru Koch Sándor 824.

Totodată rugăm membrii nostri, să se prezinte in biroul nostru spre preschimbarea carnetelor conform dispozitiunilor statutelor noi aparute in No. 169. al Mon. Of.

Kérjük egyuttal a tagjainkat, hogy a Mon. Of. 169. száma szerint már életbelépett új alapszabály értelmében a könyvecskéik kicserélése végett a Csoport irodájában megjelenni sziveskedjenek.

Tipogr. ERDELYI HIRLAP nyomda.